

МД &6

Методолошки документ

ISSN 1840-1090

**МЕТОДОЛОШКО УПУТСТВО
ИНДЕКС ПРОМЕТА ТРГОВИНЕ НА МАЛО
Краткорочне пословне статистике**

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Федерални завод за статистику
Федерације
Босне и Херцеговине

Република Српска
Републички завод за статистику

Сарајево, 2014.

Издаје: Агенција за статистику Босне и Херцеговине,
Зелених беретки 26, 71000 Сарајево,
Босна и Херцеговина
Телефон: +387 33 22 06 26; **Телефакс:** +387 33 22 06 22
Електронска пошта: bhas@bhas.ba; **Интернет страница:** www.bhas.ba

Одговара: Зденко Милиновић, директор

**Методологију
припремили:**

- Одсјек за услужне статистике, Агенција за статистику БиХ
- Одјељење за услужне статистике, Федерални завод за статистику ФБиХ
- Одсјек за статистику услуга и вањску трговину, Републички завод за статистику РС

Лектура: Јања Јаковић

Дизајн: Лејла Ракић-Бекић

Молимо кориснике Публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор

Индекс промета трговине на мало

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Статистичке институције у БиХ

Агенција за статистику Босне и Херцеговине - БХАС

Сектор за пословне статистике
Одсјек за услужне статистике
Зелених беретки 26
71000 Сарајево

Контакт лице

Ален Бајрамовић
Тел: (+387)33 911 955
E-mail: alen.bajramovic@bhas.ba
Web: www.bhas.ba

Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине – ФЗС

Сектор за пословне статистике
Одсјек за статистику услуга и спољне трговине
Зелених беретки 26
71000 Сарајево

Контакт лице

Сања Амброжић
Тел: (+387)33 206 452
E-mail: sanja.ambrozic@fzs.ba
Web: www.fzs.ba

Републички завод за статистику Републике Српске – РЗС РС

Сектор за пословне статистике
Одјељење за услужне статистике
Вељка Млађеновића 12д
78000 Бања Лука

Контакт лице

Јелена Гламочика
Тел: (+387)51 332 718
E-mail: jelena.glamocika@rzs.rs.ba
Web: www.rzs.rs.ba

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ.....	6
1. УВОД.....	7
2. КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР.....	8
2.1. Циљ.....	8
2.2. Сврха.....	8
2.3. Класификације.....	8
2.4. Правни основ.....	9
2.5. Надлежне институције.....	9
3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА.....	10
3.1. Дефиниције.....	10
3.2. Статистичка популација.....	11
3.2.1 Јединица посматрања.....	11
3.2.2 Јединица извјештавања.....	11
3.2.3 Територијални обухват.....	12
3.3. Оквир узорка.....	12
3.4. Стратификација.....	13
3.5. Избор узорка.....	15
3.6. Третман неодговора.....	17
3.7. Остала укључења и искључења.....	19
3.8. Прецизност процјена.....	19
4. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА.....	21
4.1. Надлежности статистичких институција.....	21
4.2. Извор података.....	21
4.3. Начин прикупљања података.....	21
4.4. Обрада података.....	22
4.5. Компилација индекса.....	23
4.5.1. „Backcasting“.....	24
4.5.2. Номинални и реални индекси.....	26
4.5.3. Календарско и сезонско прилагођавање изворних индекса.....	27
4.5.4. Методе подешавања (десезонирања) података.....	27
4.6. Периодичност.....	29
4.7. Дисеминација података.....	29
4.8. Планиране промјене у методи израчунавања индикатора.....	29
4.9. Ревизија података.....	29
4.10. Заштита података.....	30
4.11. Међународна упоредивост података.....	31
ПРИЛОЗИ.....	32

СКРАЋЕНИЦЕ

<i>АПИФ</i>	Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге
<i>БХАС</i>	Агенција за статистику БиХ
<i>СОICOP</i>	Класификација личне потрошње према намјени
<i>CPA</i>	Класификација производа у Европској заједници
<i>CPC</i>	Централна класификација производа
<i>CPI</i>	Индекс потрошачких цијена
<i>CV</i>	Коефицијент варијације
<i>ECC</i>	Европски статистички систем
<i>Eurostat</i>	Статистички уред Европске уније
<i>ФИА</i>	Финансијско информатичка агенција
<i>ФЗС</i>	Федерални завод за статистику Федерације БиХ
<i>ISIC</i>	Класификација дјелатности Уједињених нација
<i>КД БиХ 2010</i>	Класификација дјелатности Босне и Херцеговине 2010
<i>КППД БиХ 2010</i>	Класификација производа по дјелатностима Босне и Херцеговине 2010
<i>NACE Rev. 2</i>	Статистичка класификација економских дјелатности у Европској заједници
<i>ПДВ</i>	Порез на додану вриједност
<i>PEEI</i>	Главни европски економски показатељи
<i>РЗСРС</i>	Републички завод за статистику Републике Српске
<i>RTI</i>	Индекс промета трговине на мало
<i>SA</i>	Сезонско прилагођавање
<i>SE</i>	Стандардна девијација (стандардна грешка)
<i>СПР</i>	Статистички пословни регистар
<i>STS</i>	Краткорочне пословне статистике
<i>В</i>	Варијанса
<i>WDA</i>	Календарско прилагођавање

1. УВОД

Истраживање трговине на мало представља дио свеобухватних статистичких истраживања краткорочних пословних статистика које се сукцесивно развијају под јединственим методолошким оквиром за све дјелатности пословне економије у складу са документом "Методолошки оквир за развој краткорочних пословних статистика у БиХ".

Кроз пројекат сарадње све три статистичке институције у БиХ хармонизоване су постојеће методолошке одредбе и на основу заједничког упитника (М КПС ТРГ 01) и усаглашеног упутства, од јануара 2013. године се спроводи редизајнирано мјесечно истраживање трговине на мало. Циљ спровођења модификованог истраживања трговине на мало јесте да се усклади производња мјесечне статистике трговине на мало у БиХ са EU-STS регулативом.

Методолошки оквир за компилацију индекса промета трговине на мало и осталих индикатора из ове области садржани су у Анексу Ц Уредбе Савјета (ЕУ) број: 1165/98 о краткорочним пословним статистикама из 1998. године, као и њеним накнадним измјенама и допунама (у даљем тексту EU-STS регулатива). Индекс промета трговине на мало представља дио акционог плана Eurostata намијењеног развоју статистичког система у сегменту краткорочних пословних статистика.

О значају индекса промета трговине на мало говори и чињеница да он представља један од главних европских економских показатеља (**PEEI** - *Principal European Economic Indicators*) чија је сврха благовремено пружање информација Европској централној банци (ЕЦБ), те све већег значаја и кориштења службених статистичких података, прије свега за подршку економским и социјалним реформама.

Надлежне статистичке институције у БиХ улажу велике напоре са циљем развоја модерног статистичког система. Наравно, овим путем потребно је истакнути допринос представника статистичких институција држава чланица ЕУ на пројектима који се спроводе у БиХ са циљем јачања статистичког система БиХ и његовог потпуног усаглашавања са важећим методологијама и прописима ЕУ.

Ова публикација намијењена је свим корисницима које занима начин спровођења истраживања трговине на мало на територији Босне и Херцеговине. То се прије свега односи на домаће институције и кориснике статистичких података, као што су доносиоци одлука у нашој земљи, пословни субјекти, истраживачке установе и шира јавност, као и кључне кориснике у ЕУ и осталим међународним организацијама. Поред тога, овај методолошки документ намијењен је лицима директно укљученим у процес спровођења истраживања, односно запосленицима у статистичким институцијама БиХ, као и извјештајним јединицама.

2. КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР

2.1. Циљ

Један од главних циљева израчунавања индекса промета трговине на мало јесте да прикаже промјене нивоа оствареног промета (номиналне и реалне вриједности) и друге релевантне индикаторе у области трговине на мало. Индекс промета трговине на мало један је од кључних индикатора економске активности земље који помаже органима државне управе и предузећима из приватног сектора у процесу доношења одлука. Примјењује се и за процјену резултата малопродајног сектора, потрошње становништва, као и при израчунавању националних рачуна. Може имати значајну улогу у процјени конкурентности различитих дјелатности трговине на мало.

2.2. Сврха

Сврха овог статистичког истраживања јесте добивање благовремених информација о кретању мјесечног индекса промета трговине на мало, тј. утврђивање динамике оствареног промета. Као и код других краткорочних пословних статистика апсолутна вриједност није најбољи показатељ дешавања у одређеној дјелатности, али се праћењем динамике кретања појаве могу извести релевантни закључци и дати пројекције за будућност. Уколико су доступни и мјесечни/квартални индекси из осталих дјелатности краткорочних пословних статистика могуће је утврдити коњуктуре и тачке заокрета у економским циклусима.

2.3. Класификације

Структура индекса промета трговине на мало (енглески акроним *RTI- Retail Trade Index*) је одређена националном класификацијом дјелатности, узимајући у обзир карактеристике сектора, као и потребу за адекватним индексом чија је компарација могућа не само на националном него и интернационалном нивоу.

При израчунавању индекса трговине на мало кориштена је Класификација дјелатности Босне и Херцеговине - **КД БиХ 2010** која је у потпуности усклађена са Европском класификацијом економских дјелатности **NACE Rev. 2** и Међународном класификацијом дјелатности Уједињених нација (**ISIC - United Nation's International Standard Industrial Classification of all Economic Activities**). Будући да је Класификација дјелатности БиХ у потпуности усклађена са европском и свјетском класификацијом дјелатности омогућена је упоредивост статистичких података и постигнут важан корак у јачању и унапређењу статистичког система у БиХ.

При дефлационирању оствареног промета трговине на мало кориштена је Класификација производа по дјелатностима - **КППД БиХ 2010** која је усклађена са класификацијом производа у Европској заједници (**CPA - European Classification of Products by Activities**) и Средишњом класификацијом производа (**CPC- United Nation's Central product Classification**), тако да је и у овом сегменту постигнута међународна упоредивост података.

2.4. Правни основ

Правни основ за спровођење мјесечног истраживања трговине на мало чине сљедећи законски прописи:

- Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 26/04 и 42/04);
- Закон о статистици Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 63/03 и 9/09);
- Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03).

Поред наведених закона, истраживање подлијеже смјерницама и упутама садржаним у: Средњорочном статистичком програму Босне и Херцеговине за период 2013-2016., одговарајућим ентитетским програмима и Годишњим статистичким плановима. Споменути програми и планови садрже детаљне информације о задатим циљевима, предмету, обавезама, роковима и резултатима истраживања. Методологија истраживања усаглашена је са Eurostat-овим прописима о краткорочним пословним статистикама (EU-STS regulativa). Ови прописи су обавеза за све земље чланице ЕУ, али и оне које настоје у будућности постати дијелом европског статистичког система. Да би постигле тај циљ неопходно је националне прописе и методологије усагласити са онима који су на снази у ЕУ.

Прописи који се односе на сегмент краткорочних пословних статистика су:

- Уредба Савјета (ЕУ) бр. 1165/98 о краткорочним пословним статистикама од 19. маја 1998.¹
- Уредба Европског парламета и Савјета (ЕУ) бр. 1882/2003 и 1158/2005 о измјенама и допунама Уредбе Савјета 1165/98;
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 1503/2006 и Европског парламета и Савјета (ЕУ) 1893/2006 о спровођењу и измјенама и допунама Уредбе Савјета (ЕУ) бр.1165/98 о краткорочним статистикама у погледу дефиниција и варијабли, пописа варијабли и учесталости прикупљања података;
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 1178/2008 и 329/2009 и Уредба Европског парламета и Савјета (ЕУ) бр. 596/2009.

2.5. Надлежне институције

Административним уређењем и законским прописима утврђено је да на подручју Босне и Херцеговине дјелују три званичне статистичке институције:

- Агенција за статистику БиХ (БХАС) са сједиштем у Сарајеву - одговорна за производњу статистике за ниво БиХ;
- Федерални завод за статистику Федерације БиХ (ФЗС) са сједиштем у Сарајеву - одговоран за производњу статистике за ниво Федерације БиХ;
- Републички завод за статистику Републике Српске (РЗРС) са сједиштем у Бања Луци - одговоран за производњу статистике за ниво Републике Српске;
- Подружница Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту - одговорна за производњу статистике на нивоу Брчко дистрикта БиХ.

¹ Превод Уредбе са њеним измјенама и допунама налази се на крају публикације

3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Дефиниције

Трговина представља скуп активности продаје робе и/или пружања услуга у циљу остваривања добити или неког другог друштвено-економског циља.

Трговинска дјелатност (подручје G) КД БиХ 2010 обухвата сљедеће области:

- 45 - трговина на велико и на мало моторним возилима и мотоциклима и поправка моторних возила и мотоцикала;
- 46 - трговина на велико осим трговине моторним возилима и мотоциклима;
- 47 - трговина на мало осим трговине моторним возилима и мотоциклима.

Трговина на мало обухвата активности препродаје нове и рабљене робе крајњим потрошачима односно становништву за личну потрошњу или употребу у домаћинству, која се обавља у продавницама, робним кућама, на штандовима, путем поште и интернета, уличних продавача, продајом од врата до врата, путем потрошачких задруга, у аукцијским кућама итд.

Промет од дјелатности трговине на мало обухвата вриједност свих роба продатих становништву за личну употребу или за употребу у домаћинству у посматраном периоду.

Промет је укупан фактурисани износ који предузеће, извјештајна јединица, обрачуна за продате робе или пружене услуге током референтног периода трећим лицима што одговара њиховој тржишној вриједности.

Остварени промет укључује и остале трошкове повезане са продајом (транспорт, паковање итд.) пренијете на купца, чак и ако су ти износи посебно исказани на фактурама. Порез на додану вриједност (ПДВ) и остали одбитни порези директно повезани са прометом, све царине и порезе на добра и услуге фактурисане од стране јединице искључени су из промета. Умањења цијена, рабати и дисконти као и вриједност повратне амбалаже искључују се из оствареног промета. Умањења цијена, рабати и бонуси накнадно признати клијентима (на примјер на крају године) не узимају се у обзир.

Према овој дефиницији укључени су:

- продаја производа,
- продаја производа произведених од стране подуговарача,
- продаја робе купљене ради препродаје (у истом стању у којем је примљена),
- фактурисане услуге,
- фактурисани трошкови за паковање и транспорт,
- фактурисани одрађени часови рада за трећа лица - само подуговарање,
- фактурисана монтажа, инсталације и поправци,
- обрачунате рате (по фазама плаћања),
- субвенције на производе.²

² Субвенције на производе је тешко укалкулисати, тако да су оне изостављене код израчуна индекса промета трговине на мало.

Приходи који су у рачунима предузећа класификовани као остали пословни приходи, финансијски доходак и изванредни дохоци и приходи на рачунима предузећа су искључени из оствареног промета.

У ту групу се убрајају:

- ПДВ и слични одбитни порези директно повезани са прометом и све царине и порези на робу или услуге фактурисани по јединици,
- провизије,
- давање у најам и изнајмљивање,
- изнајмљивање властитих производних јединица и машина трећим лицима,
- давање у закуп стана у власништву предузећа,
- приходи од лиценци - накнаде,
- примици од особља (нпр. превоз радника, кантина),
- испорука производа и услуга у оквиру јединице посматрања,
- продаја властитог земљишта, објеката и сталних средстава,
- продаја или најам властитих некретнина,
- продаја дионица,
- камате и дивиденде,
- остали изванредни приходи.

Наведене ставке могу се укључити у промет уколико је он остварен у главној дјелатности извјештајне јединице.

3.2. Статистичка популација

3.2.1 Јединица посматрања

Истраживањем су обухваћени пословни субјекти/правна лица који су према главној дјелатности регистровани да обављају дјелатност трговине на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима (област 47 - КД БиХ 2010), те у мањој мјери пословни субјекти који су према главној дјелатности разврстани у друге дјелатности, али обављају и дјелатност трговине на мало.

3.2.2 Јединица извјештавања

- Пословни субјекти/правна лица који су у Статистичком пословном регистру према својој главној дјелатности регистровани у дјелатностима трговине на мало – област 47, подручја G, КД БиХ 2010,³
- пословни субјекти/правна лица који су према главној дјелатности регистровани у другим дјелатностима (изван области 47), али остварују значајан промет од трговине на мало. Истраживањем нису обухваћени предузетници.

³ Извод из КД БиХ 2010 за подручје G (област 47) – Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима, налази се на крају публикације у Прилогу.

3.2.3 Територијални обухват

Истраживањем су обухваћени пословни субјекти/правна лица који се баве дјелатношћу трговине на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима на територији БиХ.

3.3. Оквир узорка

За одређивање оквира узорка користи се Статистички пословни регистар - СПР⁴. Статистички пословни регистар представља јединствени оквир свих административних пословних регистара и користи се при спровођењу статистичких истраживања у БиХ.

Основни извори података за СПР су административни пословни регистри које воде ентитетски заводи за статистику заједно са надлежним пореским управама - Федерални завод за статистику са Порезном управом ФБиХ, Републички завод за статистику РС са Порезном управом РС-а, као и Експозитура Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту са Порезном управом ДББиХ. Подаци о пословним приходима и броју запослених у Федерацији БиХ добијају се посредством Финансијско информатичке агенције (ФИА) на основу Статистичког анекса годишњег рачуноводственог извјештаја, док се у Републици Српској подаци добијају посредством Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) на основу годишњих финансијских извјештаја.

Један од извора података за СПР су и информације добивене из редовних статистичких истраживања: мјесечно истраживање трговине на мало (образац М КПС ТРГ 01) и квартално истраживање дистрибутивне трговине (образац К КПС ТРГ 02). Подаци о главној дјелатности пословних субјеката се у СПР-у континуирано ажурирају током године и узимају се у обзир приликом креирања узорка за наредну годину.

Обзиром да је узорак за мјесечно истраживање потребно изабрати прије завршетка календарске године, одлучено је да се као основа за израду оквира користи СПР са стањем на дан 30.11. у којем се, између осталих, налазе и подаци из завршних рачуна за претходну годину. То значи да су јединице узорка активни пословни субјекти/правна лица који имају податке из завршних рачуна за претходну годину (број запослених и финансијски податак) и чија је основна дјелатност регистрована у оквиру области 47 - КД БиХ 2010.

Прије самог дизајнирања и избора узорка извршена је детаљна анализа расположивих података СПР-а. Будући да се кроз истраживање прикупљају подаци о промету, предметни методолози су одлучили да примарна стратификациона варијабла буде финансијски податак из оквира, а као друга стратификациона варијабла да се користи број запослених. Према томе, одлучено је да се из оквира искључе пословни субјекти/правна лица са годишњим финансијским податком мањим од 100.000 КМ, јер имају незнатно учешће у укупном промету. На основу те анализе донесена је одлука о креирању оквира за избор узорка, као и дизајну узорка.

Да би правна лица била укључена у оквир за избор узорка требају задовољити сљедеће услове:

- да су активна (попуњени подаци из годишњег финансијског извјештаја за 2012. годину);
- да су пословни субјекти/правна лица (предузетници се не укључују);
- да се баве дјелатношћу трговине на мало као главном дјелатности.

⁴ СПР заједнички воде и ажурирају све три статистичке институције у БиХ.

3.4. Стратификација

Да би се обезбиједила репрезентативност узорка и смањиле узорачке грешке врши се стратификација према унапријед заданим критеријумима. Стратификација је процес формирања стратума, односно мањих група које су унутар себе хомогене, а између себе хетерогене. Након тога слиједи процес узорковања.

Стратификација циљне популације за ово истраживање је извршена према класи финансијског податка (финансијски извјештај за претходну годину) и дјелатности предузећа у оквиру трговине на мало. Као помоћна стратификациона варијабла користи се број запослених.

Ознаке стратума у овом истраживању уведене су у сљедећем облику:

Ознака ентитета_ 3 или 4 цифре NACE Rev. 2_ Класа финансијског податка_ Цензус услов_ *Outlier* услов

при чему:

- *Ознака ентитета* има сљедеће вриједности: 1 - Република Српска, 2 - Федерација БиХ, 3 - Брчко дистрикт БиХ.
- *3 или 4 цифре NACE Rev. 2* – Због великог броја разреда КД БиХ 2010 и за потребе обраде података, неки разреди су спојени у грану (47.2, 47.3, 47.8) или изведени разред:
 - 47.54 и 47.59 су спојени у изведени разред 47.55,
 - 47.61 и 47.62 су спојени у изведени разред 47.66,
 - 47.71 и 47.72 су спојени у изведени разред 47.03,
 - 47.73 и 47.74 су спојени у изведени разред 47.07.
- *Класа финансијског податка* – величина предузећа према укупном годишњем промету, има сљедеће вриједности:

Класа финансијског податка	Остварени годишњи промет предузећа
1	0 – 99. 999 КМ
2	100.000 – 499.999 КМ
3	500.000 – 1.999.999 КМ
4	2.000.000 КМ и више

- *Цензус услов* има сљедеће вриједности:
 - 1 – ако предузеће припада финансијској класи 4,
 - 0 – ако предузеће припада финансијским класама 2 или 3.
- *Оутлиер услов* има сљедеће вриједности:
 - 1 – ако је испуњен бар један од 2 критеријума
 - број запослених је 20 и више,
 - број предузећа у стратуму је мањи или једнак 10,
 - 0 – у осталим случајевима.

За нецензус предузећа, односно нецензус стратуме извршена је идентификација outlier-a (спољних вриједности) према сљедећим критеријумима:

1. број запослених је 20 и више,
2. број предузећа у стратуму је мањи или једнак 10.

Да би се предузећа која испуњавају наведене критеријуме, правилно разврстала у одговарајуће стратуме користе се сљедећа правила:

а) предузећа која испуњавају критеријум 1, треба пребацити у одговарајући стратум класе 4 (ако та класа постоји за исту дјелатност предузећа). Уколико не постоји класа 4 одговарајуће дјелатности, потребно је извршити испитивање правила б) које се односи на критеријум 2. У случају да правило б) није задовољено, предузећа остају у одговарајућем (outlier) стратуму,

б) за стратуме који испуњавају критеријум 2 и у којима је број јединица мањи или једнак 5, бар у једном од тих стратума са истом дјелатношћу, потребно је придружити предузећа из класе 2 одговарајућем (outlier) стратуму класе 3 (ако та класа постоји за исту дјелатност предузећа). Уколико не постоји (outlier) стратум класе 3 за исту дјелатност предузећа, тада предузећа остају у одговарајућем (outlier) стратуму класе 2.

Напомена: Најприје се испитује критеријум 1 и припадајуће правило а) за предузећа која нису у пуном обухвату. Након тога, формира се привремени стратум за који се испитује критеријум 2 и припадајуће правило б).

Наведена правила се нису односила на Брчко дистрикт БиХ, за који је кориштен пуни обухват за све класе.

Табела 3.4.1. Финални оквир у 2014. години

	Број јединица у оквиру
Босна и Херцеговина	2883
Федерација Босне и Херцеговине	1952
Република Српска	818
Брчко дистрикт БиХ	113

Табела 3.4.2. Оквир узорка према дјелатностима и класама финансијског податка за ниво БиХ

Дјелатност КД БиХ 2010	Класа финансијског податка			УКУПНО
	2	3	4	
47.11	230	123	129	482
47.19	152	76	76	304
47.2	62	35	25	122
47.3	32	116	186	334
47.41	42	22	3	67
47.42	1	0	1	2
47.43	0	7	0	7
47.51	29	12	8	49
47.52	155	126	78	359
47.53	11	9	1	21
47.54 + 47.59 → 47.55	82	57	26	165
47.61 + 47.62 → 47.66	36	23	6	65
47.63	0	0	0	0
47.64	12	4	1	17
47.65	1	4	1	6
47.71 + 47.72 → 47.03	144	38	30	212
47.73 + 47.74 → 47.07	125	135	64	324
47.75	8	16	6	30
47.76	107	42	19	168
47.77	0	12	2	14
47.78	45	27	8	80
47.79	0	12	0	12
47.8	2	0	0	2
47.91	0	7	0	7
47.99	8	19	7	34
УКУПНО	1284	922	677	2883

3.5. Избор узорка

За прикупљање и обраду података кориштен је комбиновани метод узорка и пуног обухвата у зависности од величине предузећа (критеријум финансијске класе податка). Узорак је репрезентативни дио статистичког скупа, на основу којег се статистичким закључивањем процјењује цијела посматрана популација. Финална алокација, односно дистрибуција узорка по стратумима је одрађена на спојеним подацима из ентитета, док је за Брчко дистрикт примијењен пуни обухват.

Алокација је направљена на сљедећи начин:

- према Неуман-у користећи финансијски податак Неуман-ова (оптимална) алокација се рачуна по формули:

$$n_h = n \frac{N_h S_h}{\sum_{h=1}^H N_h S_h}$$

при чему је:

n - број јединица узорка

H - број стратума

N_h - број јединица у оквиру стратума h ($h=1...H$)

S_h - стандардна девијација финансијског податка на нивоу стратума h .

- према пропорцијама
 Пропорционална алокација се рачуна по формули:

$$n_h = n \frac{N_h}{N}$$

при чему је :

n - број јединица узорка

N - број јединица оквира

N_h - број јединица у оквиру стратума h ($h=1...H$)

H - број стратума

- просјек Неуман-ове и пропорционалне алокације
- узет је максимум између Неуман-ове алокације и просјечне вриједности Неуман-ове и пропорционалне алокације
- примијењено правило да се у узорку налази најмање 8 јединица у стратуму, као и правило 15% обухваћености броја предузећа по стратуму, што доводи до повећања величине узорка. Разлози примјене ових правила су смањивање малог броја алоцираних јединица унутар стратума, као и минимизирање појаве празних стратума, који настају усљед немогућности прикупљања података, те представљају проблем у даљој обради података.
- одлучено је да се узме она алокација којом би укупна величина узорка на нивоу БиХ била око 20% од укупне величине оквира (нецензус дио).

Коначни избор узорка је извршен користећи пакет „sampling“ програмског окружења „R“.

Табела 3.5.1. Финални узорак у 2014. години

	Број јединица у узорку
Босна и Херцеговина	1368
Федерација Босне и Херцеговине	813
Република Српска	442
Брчко дистрикт БиХ	113

Изабрани узорак трговине на мало за 2014. годину репрезентативан је на нивоу Босне и Херцеговине, као и на нивоима Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта БиХ.

Табела 3.5.2. Финални узорак према дјелатностима и класама финансијског податка за ниво БиХ

Дјелатност КД БиХ 2010	Класа финансијског податка			УКУПНО
	2	3	4	
47.11	41	24	129	194
47.19	34	18	76	128
47.2	18	21	25	64
47.3	18	21	186	225
47.41	10	22	3	35
47.42	1	0	1	2
47.43	0	7	0	7
47.51	17	12	8	37
47.52	34	26	78	138
47.53	11	9	1	21
47.54 + 47.59 → 47.55	21	18	26	65
47.61 + 47.62 → 47.66	9	20	6	35
47.63	0	0	0	0
47.64	8	4	1	13
47.65	1	4	1	6
47.71 + 47.72 → 47.03	39	20	30	89
47.73 + 47.74 → 47.07	24	25	64	113
47.75	8	16	6	30
47.76	21	16	19	56
47.77	0	12	2	14
47.78	9	24	8	41
47.79	0	12	0	12
47.8	2	0	0	2
47.91	0	7	0	7
47.99	8	19	7	34
УКУПНО	334	357	677	1368

3.6. Третман неодговора

Упркос сталним настојањима статистичких институција у БиХ да максимизирају број јединица скупа одговора, постоји одређени број предузећа у скупу неодговора. Уколико нека јединица не достави попуњен образац М КПС ТРГ 01, она се третира као неодговор. Такође, уколико јединица достави дјелимично попуњен образац или се утврди да достављени подаци нису тачни, она се третира као неодговор. Само се јединице које доставе исправно попуњен образац и у унапријед одређеном року, сматрају јединицама у одговору.

Ако предузеће не достави извјештај у одређеном року, оно се поново контактира од стране надлежне статистичке институције у складу са утврђеним процедурама.

Неодговор предузећа има два утицаја на податке: прво утиче на тачност процјена, посебно када се карактеристике предузећа у скупу одговора и неодговора разликују, а друго то

доприноси повећању варијансе процјене узорка, јер је тада узорак мањи од оног који се првобитно тражио.

Неодговор предузећа се третира на један од сљедећих начина:

- *Импутација недостајућих података* - базира се на историјским подацима. У зависности од доступности историјских података (претходни мјесец, исти мјесец претходне године, просјек претходног периода), помоћних информација и референтног периода одређује се најбољи метод импутације. Импутација се врши за сва предузећа финансијске класе промета 4, те за стратуме са малом стопом одговора у класама 2 и 3. У истраживању трговине на мало користе се сљедеће методе импутације:

а) Импутација се врши користећи податке предузећа (јединице у скупу неодговора) истог мјесеца претходне године прилагођене за стопу раста. Ово представља погодан начин импутације за велика предузећа, која имају властиту матрицу сезонских учинака. Минимизирају се могуће грешке и outlieri сличних предузећа у скупу одговора.

$$\text{Формула: } T_t = T_{t-1} \cdot \frac{T_{t-12}}{T_{t-13}}$$

Главни недостатаци ове методе: подаци за претходни период морају бити познати, не узима у обзир тренд сличних предузећа, није примјењив метод импутације за мјесеце у којима се обиљежавају празници (празници којима датум обиљежавања није фиксан већ се помјера сваке године, углавном вјерски празници), уколико су се десиле структурне промјене итд.

б) Приликом импутације се користи стопа раста сличних предузећа (исти стратум) која су у референтном мјесецу била у скупу одговора. Уколико подаци предузећа за претходну годину нису познати, овај метод је веома користан. Може се користити за мјесец у којем се обиљежавају празници (вјерски празници), независан је на структурне промјене настале током претходне године.

$$\text{Формула: } T_t = T_{t-1} \cdot \frac{\sum_{i \in M} T_t^i}{\sum_{i \in M} T_{t-1}^i}$$

при чему је M величина подударног („matched“) дијела узорка.

Главни недостаци овог метода: не узима у обзир сезонску компоненту за предузећа, инкорпориране су грешке и outlieri сличних предузећа у скупу одговора итд.

в) Приликом импутације користи се просјек података сличних предузећа (исти стратум) за претходна три мјесеца прилагођен за неодговор. Овај метод се примјењује само ако претходна два метода није могуће искористити.

$$\text{Формула: } T_t = \frac{T_{t-1} + T_{t-2} + T_{t-3}}{3}$$

У неким случајевима је могуће комбиновати раније наведене методе како би се добиле најбоље могуће процјене:

- *корекција пондера* - за предузећа код којих није извршена импутација података неопходно је извршити корекцију иницијалних пондера за стратум којем предузеће припада;
- *у посебним случајевима* - предузеће није почело са радом, тренутно не ради, у процесу ликвидације или погрешна дјелатност предузећа врши се импутација нула за све ставке (финансијски податак). Међутим, за наведена предузећа неће се вршити корекција пондера и третирају се као предузећа у скупу одговора.

3.7. Остала укључења и искључења

Предузетници који су регистровани у дјелатностима трговине на мало нису укључени у истраживање. Статистички пословни регистар, још увијек није благовремено ажуриран, стога је тешко са великом сигурношћу потврдити активност/неактивност регистрованих пословних субјеката. Такође, искључене су све статистичке јединице популације које су према финансијској класи промета разврстане у класу 1, тј. остварени годишњи промет је мањи од 100.000 КМ.

3.8. Прецизност процјена

У провођењу истраживања трговине на мало користи се конбиновани метод пуног обухвата и стратификованог случајног узорка. Као посљедица тога јављају се узорачке грешке које се не могу избјећи. Међу најважнијим факторима који утичу на величину узорачке грешке наводе се величина узорка, дизајн узорка и варијабилност података.

Обзиром да се на основу узорка процјењује одређена карактеристика основног скупа, различити узорци изабрани из истог оквира популације могу дати различите вриједности процјене. Наравно, приликом истраживања води се рачуна о томе да узорак буде што вјеродостојнији основној популацији из које је изабран, како би и процијењене вриједности карактеристике биле што тачније. Да би се утврдила репрезентативност узорка, као и тачност резултата користе се различити статистички показатељи. Најважнији су стандардна девијација и коефицијент варијације.

Стандардна девијација је апсолутна мјера дисперзије и приказује распршеност процијењених резултата у односу на стварне вриједности. Она се још назива и *стандардном грешком*. Циљ је да вриједност стандардне девијације буде што мања, јер то значи да су процијењене карактеристике тачније.

Стандардна грешка (*CE*) се рачуна као квадратни коријен варијансе.

На нивоу стратума варијанса се рачуна као:

$$\hat{V}_h = \sum_{h=1}^H N_h^2 \frac{1-f_h}{m_{rh}} S_{yh}^2$$

при чему је:

$$f_h = \frac{n_h}{N_h}; \quad S_{yh}^2 = \frac{1}{m_{rh} - 1} \sum_{j=1}^{m_{rh}} (y_j - \bar{y}_h)^2; \quad \bar{y}_h = \frac{1}{m_{rh}} \sum_{j=1}^{m_{rh}} y_j$$

f_h - фракција узорка на стратуму h ($h=1...H$),

n_h - број јединица у узорку стратума h ,

N_h - број јединица у оквиру стратума h ,

m_{rh} - број јединица скупа одговора стратума h ,

\bar{y}_h - просјек финансијског податка y_i на нивоу стратума h ,

S_h^2 - квадрат стандардне девијације финансијског податка на нивоу стратума h .

Укупна варијанса је збир израчунатих варијанси на нивоу сваког стратума:

$$\hat{V} = \sum_{h=1}^H \hat{V}_h$$

Коефицијент варијације (CV) је релативна мјере прецизности процјене и представља однос између стандардне грешке и аритметичке средине. Исказан је у процентуалном износу. Уколико је прецизност процјене мала, потребно је то назначити, а уколико се утврди да је процјена недовољно прецизна, могуће је и да се такви подаци не објаве.

$$CV = \frac{SE}{\bar{y}} \cdot 100, \text{ гдје је } \bar{y} \neq 0$$

Вриједности коефицијента варијације и подузете мјере:

CV	Прецизност
$CV < 0,15$	Процјене прецизне, објављују се
$0,15 \leq CV < 0,30$	Мање прецизне процјене, уписују се у загради
$CV \geq 0,30$	Процјене непрецизне, не објављују се. Уписана тачка (.)

4. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

4.1. Надлежности статистичких институција

У спровођењу истраживања учествују све три статистичке институције у БиХ. На основу усаглашених статистичких стандарда и инструмената за спровођење истраживања Агенција за статистику БиХ обрађује, објављује и дисеминира резултате крајњим корисницима. Ентитетски заводи и подружница Агенције у Брчко дистрикту врше припремне радње неопходне за успјешно спровођење истраживања: штампање образаца и достављање регионалним/кантоналним уредима, давање упута за попуњавање, прикупљање попуњених образаца, врше улазну контролу (потпуност, логичку и рачунску тачност података на обрасцу), припремају извјештаје за обраду и дисеминацију, уносе податке до одређеног рока, те их достављају Агенцији за статистику БиХ.

4.2. Извор података

Извор података за попуњавање обрасца М КПС ТРГ 01⁵ јесте књиговодствена или друга релевантна документација. Уколико јединица извјештавања не располаже прецизним књиговодственим подацима, неопходно је извршити најбољу могућу процјену.

Основна варијабла посматрања је мјесечни промет пословног субјекта регистрованог у области трговине на мало, без ПДВ-а. У складу са EU-STIS регулативом ПДВ је обрачунат и исказан посебно. Подаци на обрасцу М КПС ТРГ 01 се односе на претходни мјесец.

Подаци о промету се прикупљају за ниво пословног субјекта. Уколико предузеће има пословне јединице у другом ентитету и/или Брчко дистрикту потребно је рашчланити промет који се односи на те јединице.

За јединице извјештавања који су према главној дјелатности регистроване у оквиру области 47 - КД БиХ 2010 на обрасцу (М КПС ТРГ 01) исказују укупно остварени промет, тј. обухваћен је *промет од трговине на мало као и промет од осталих дјелатности*, ако их пословни субјекат обавља. Пословни субјекти којима је главна дјелатност регистрована изван области 47 - КД БиХ 2010 на споменутом обрасцу исказују *само промет остварен од трговине на мало*.

4.3. Начин прикупљања података

Истраживање се спроводи извјештајном методом што значи да пословни субјекат попуњени образац просљеђује (у одређеном року) кантоналном статистичком уреду Федералног завода за статистику Федерације БиХ, подручном уреду Републичког завода за статистику Републике Српске или Подружници Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту. Почетком године доставља се сет образаца - М КПС ТРГ 01 (12 комплета) свим извјештајним јединицама са циљем да се на мјесечном нивоу прикупе потребни подаци.

⁵ Образац се налази на крају публикације у Прилогу .

Временски рокови за спровођење истраживања трговине на мало:

1. рок за извјештајне јединице да доставе образац је 10 дана од завршетка референтног периода (t+10);
2. рок за кантоналне/подручне уреде да доставе податке ентитетским статистичким институцијама је 20 дана од завршетка референтног периода (t+20);
3. рок за ентитетске статистичке институције да доставе податке Агенцији за статистику БиХ је 25 дана од завршетка референтног периода (t+25);
4. рок за публикацију података од стране статистичких институција је 28 дана од завршетка референтног периода (t+28).

Судјеловање у истраживању је обавезно. Стопа одговора (одазив извјештајних јединица) се незнатно разликује по ентитетима. Посматрано у цјелини, тј. на нивоу БиХ стопа одговора се креће од 90-99%.

4.4. Обрада података

Подаци прикупљени од извјештајних јединица које су укључене у истраживање представљају основу за процјену података за цијелу популацију. На основу микро података о промету извјештајних јединица и њиховим агрегирањем на нивоу стратума дјелатности - КД БиХ 2010 израчунава се укупан промет. Агрегирање промета на више нивое (грана, област, специјални агрегати) дјелатности врши се прије компилације индекса.

Наиме, процес израчунавања индекса промета у трговини на мало за ниво БиХ се може представити у неколико корака:

- 1) Полазна основа су појединачни подаци промета по предузећима (X_i - административни финансијски податак). Пондерисање се врши због различитог степена вјероватноће избора јединице у узорак. Израчунавање пондера се врши по стратумима узорка.
- 2) Стратуми (h) су дефинисани на нивоу разеда и гране дјелатности - КД БиХ 2010 и величином предузећа (класа финансијског податка 2-4). Иницијални пондер представља реципрочну вриједност вјероватноће избора јединице у узорак. Израчунава се као количник броја јединица у оквиру и броја јединица у узорку.
- 3) Међутим, у случајевима неодговора неопходне су одговарајуће корекције иницијалних пондера. Уколико за извјештајну јединицу није извршена импутација података, врши се корекција пондера за стратум којем предузеће у неодговору припада. Пондер коригован за неодговор добије се као однос броја јединица у оквиру и броја јединица које су одговориле.

$$w_i = \frac{N_h}{m_{rh}}$$

при чему је:

w_i - пондер за јединицу i , $i=1...n$ (коначни w_i се рачуна на нивоу стратума према наведеној формули и придружи се свакој јединици i из стратума h),

N_h - број јединица у оквиру стратума h , $h=1...H$,

m_{rh} - број јединица скупа одговора стратума h .

- 4) Да би се добила вриједност процијењених тотала предузећа по стратумима за коначну корекцију користи се **ratio estimator** r_h . Он представља однос између административног финансијског податка (годишњи финансијски податак предузећа из СПР-а) и процијењеног финансијског податка јединица у скупу одговора који треба да се придружи свакој јединици i из стратума h .

Формула:
$$r_h = \frac{t_h}{\hat{t}_h}$$

- 4.1) Административни финансијски податак се израчунава за јединице из оквира ($i=1...N$) на нивоу стратума h , и то као сума административних финансијских података јединица X_i за сваки стратум.

Формула:
$$t_h = \sum_{i=1}^{N_h} x_i$$

- 4.2) Процијењени финансијски податак се рачуна користећи само јединице у скупу одговора ($i=1...m_{rh}$) на нивоу стратума и то као сума производа $w_i x_i$.

Формула:
$$\hat{t}_h = \sum_{i=1}^{m_{rh}} w_i x_i$$

- 5) Укупна процјена промета на нивоу сваке јединице i је производ ($y_i w_i r_h$) прикупљеног промета y_i за јединицу i , пондера те јединице w_i и количника r_h за стратум којем припада јединица i .
 Укупна процјена промета је збир свих појединачних процјена за сваку јединицу из скупа одговора.

4.5. Компилација индекса

Процес компилације индекса за ниво БиХ се састоји од сљедећих фаза:

1. први корак јесте да се израчунају тотали промета трговине на мало на нивоу стратума дјелатности - КД БиХ 2010 за Федерацију БиХ, Републику Српску и Брчко дистрикт;
2. обједињавањем података за све три територијалне јединице добију се подаци о промету за ниво БиХ;
3. тотали промета на нивоу стратума се сабирају и на тај начин агрегирају на више нивое дјелатности (грана, област, специјални агрегати);
4. индекси се добивају као количник промета текућег периода (за различите нивое дјелатности) и промета оствареног у базној години или неком претходном периоду.

- 4.1 Базни индекси - приказују релативне стопе промјене промета у текућем периоду (y_t) у односу на просјек базне године ($y_b = \emptyset 2010$).

$$\text{Формула: } i_t = \frac{y_t}{y_b} \cdot 100$$

- 4.2 Ланчани индекси - представљају процентуалну промјену промета између текућег и претходног периода. У трговини на мало рачунају се двије врсте ланчаних индекса.

- 4.2.1 Ланчани индекс (исти период претходне године): количник промета текућег периода (y_t) и промета у истом периоду претходне године (y_{t-12}).

$$\text{Формула: } i_{t-12} = \frac{y_t}{y_{t-12}} \cdot 100$$

- 4.2.2 Ланчани индекс (претходни период): количник промета текућег периода (y_t) и промета у претходном периоду (y_{t-1}).

$$\text{Формула: } i_{t-1} = \frac{y_t}{y_{t-1}} \cdot 100$$

Индекси се, дакле, првенствено компилирају према нивоима класификације КД БиХ 2010. Међутим, раширена је пракса да се они компилирају и презентирају према сљедећим робним групама:

- трговина на мало осим трговине моторним горивима (област 47 искључујући 47.3),
- трговина на мало прехрамбеним производима (47.11+47.2),
- трговина на мало непрехрамбеним производима (47.19+47.4-47.9),
- трговина на мало моторним горивима (47.3).

Такође, индекси могу бити презентирани на нивоу специјалних агрегата, дефинисаним у параграфима 2 и 3 Анекса Ц, EU-STS регулативе 1165/98 укључујући њене измјене и допуне.

Као што је раније речено, резултати истраживања се могу исказати и у облику стопа раста. Стопе раста представљају процентуалне стопе промјене нивоа промета текућег периода у односу на претходни период.

Мјесечне стопе промјене израчунавају се формулом: $s_t = \frac{\Delta y_t}{y_{t-1}} \cdot 100 = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}} \cdot 100$

Уколико нам је потребна информација о односу оствареног промета текућег периода и истог периода претходне године користимо годишње стопе раста.

Израчунавају се формулом: $s_t = \frac{\Delta y_t}{y_{t-12}} \cdot 100 = \frac{y_t - y_{t-12}}{y_{t-12}} \cdot 100$

4.5.1. „Backcasting“

Са циљем развоја статистичког система Босне и Херцеговине, подржан кроз IPA 2008 Twinning пројекат, све три статистичке институције БиХ од јануара 2013. године спроводе редизајнирано мјесечно истраживање трговине на мало на основу јединствене методологије која је хармонизирана са ЕУ регулативом за краткорочне пословне статистике.

При израчунавању индекса, посебно када се ради о подацима добијеним истраживањем спроведеним на бази узорка, значајне промјене у методологији (обухват, промјена класификације, метода процјене, итд.) могу изазвати велика одступања у добивеним подацима и видљиве прекиде серија. Међутим, те промјене нису одраз стварних промјена у посматраној популацији већ су резултат кориштених метода процјене, дизајна узорка, обухвата и слично.

У случају овако значајних методолошких промјена које узрокују велика одступања вриједности процијењених тотала, постоји потреба за „backcasting-ом“ - прерачунавањем историјске серије како би се избјегао прекид и задржала досљедност и континуитет расположиве серије података. Један начин да се ријеша овај проблем јесте да се уради поновна процјена податка за претходне године. Прерачун се може урадити методом преклапања („**overlapping**“) или кориштењем методе „**matched sampling**“.

Први корак јесте прерачун историјске серије података према новој класификацији дјелатности - КД БиХ 2010, кориштењем табеле веза између КД БиХ 2006 и КД БиХ 2010. Затим је извршено агрегирање података на задатим нивоима стратума дјелатности, те су израчунате мјесечне стопе раста за период од јануара 2006. до децембра 2012. године.

Метода преклапања („**overlapping**“) значи да су подаци о промету за децембар 2012. прикупљени од истих пословних субјеката који су и у узорку за 2013. годину. На овај начин се може извршити процјена података за децембар 2012. кориштењем пондера из новог узорка (за 2013.) тако да је нова процјена за децембар 2012. упоредива са добијеним подацима за јануар 2013. године.

Уколико се не може користити метода преклапања, други начин за прерачунавање серије података је да се примијени метода „**matched sampling**“ што подразумева да се прво уради процјена података за јануар 2013. године (на нивоу захтјеваних агрегата), те да се идентификују предузећа која су била у одговору у оба периода посматрања, тј. у децембру 2012. и јануару 2013. На основу јединица подударности („**matching units**“), рачунају се нови пондери на нивоу стратума и ради процјена за оба периода која су међусобно упоредива (могу се компарирати). Добивене вриједности су подцијењене, на исти начин, тако да је утицај на израчунате стопе раста скоро занемарив. Процијењене податке за децембар 2012. добијамо примјеном нових стопа раста на укупно процијењену вриједност за јануар 2013. године.

Поступак „backcastinga“ се спровео по сљедећим фазама:

1. историјска серија података је прерачуната према класификацији дјелатности - КД БиХ 2010;
2. остварени промет је исказан на нивоу стратума дјелатности како је дефинисано дизајном узорка трговине на мало за 2013.;
3. израчунате су мјесечне стопе раста за период јануар 2006. – децембар 2012.;
4. нова серија података је добивена кориштењем метода „overlapping“ и „matched sampling“.

4.5.2. Номинални и реални индекси

Индекси могу бити исказани у номиналним и реалним вриједностима, у зависности да ли су прилагођени за утицај промјене цијена или не.

Номинални индекс промета приказује однос промета у текућем периоду и оствареног промета у базној години. Исказан је у текућим цијенама, неприлагођеним за утицај инфлације. Номинална вриједност промета условљена је промјеном количине и промјеном цијене продате робе.

Да би се вриједности кориговале за утицај промјене цијена и омогућио увид у кретање реалних вриједности промета спроводи се *дефлационирање*. Дефлационирање је поступак елиминације ефеката промјене цијена код вриједносно изражених појава. Спроводи се дијељењем номиналних вриједности одговарајућим индексом цијена. Тај скупни индекс назива се дефлатором. У принципу као дефлатор продаје користи се индекс цијена репрезентативан за одређени разред дјелатности или индекс цијена продатих производа.

У нашем случају користи се *индекс потрошачких цијена* (CPI- *Consumer Price Index*). CPI се у Босни и Херцеговини израчунава на основу репрезентативне листе производа (у 2013. години на листи се налазило 599 производа). Сваког мјесеца прикупља се око 21000 цијена на унапријед дефинисаном узорку продајних мјеста на дванаест географских локација.

При израчунавању CPI користи се Класификација личне потрошње према намјени (COICOP - *Classification of Individual Consumption by Purpose*) која дијели издатке на дванаест основних одјељака производа и услуга за које се израчунавају индекси. Захваљујући вези COICOP-а и СРА⁶, индекси се повезују на нивоу разреда дјелатности - КД БиХ 2010 и спроводи се дефлационирање. На тај начин се индиректном методом добију *реални индекси*, исказани у сталним цијенама. Они представљају основу за анализу и дају праву слику о промјенама и динамици кретања у дјелатностима трговине на мало.

Фазе спровођења дефлационирања:

1. дефлационира се промет према разредима дјелатности - КД БиХ 2010;
2. затим се израчунају потребни тотали, односно подаци се агрегирају на више нивое дјелатности;
3. потом се прелази на израчунавање индекса (базни, ланчани) према раније објашњеном поступку.

Кориштењем наведене процедуре избјегнуто је пондерисање индекса.

⁶ Веза СРА и КДА БиХ 2010 објашњена је у поднаслову *Класификације*.

4.5.3. Календарско и сезонско прилагођавање изворних индекса

Индекси промета трговине на мало исказују се у три облика што је у складу са захтјевима Eurostata. Остале земље су прилагодиле своје методологије, концепте, дефиниције и класификације, али и начин презентације индекса да би се омогућила међународна упоредивост добивених резултата.

Статистичке институције у БиХ, уважавајући начин дисеминације података у ЕУ, индексе објављује у сљедећим облицима:

- изворни (неприлагођени) индекси,
- сезонски прилагођени индекси - десезонирани индекси (CA),
- календарски прилагођени индекси (WDA).

Изворни, номинални индекси промета за текући мјесец се израчунавају у односу на просјек базне године (2010.) и она се према EU-STS регулативи ревидира сваких пет година.

Индекси промета се, осим у односу на базну годину, рачунају и у односу на исти мјесец претходне године (календарски прилагођени). Подаци који се пореде са истим периодом претходне године презентирају се и тумаче у календарски прилагођеној форми. То значи да су подаци кориговани за број радних дана у мјесецу, утицај пријеступне године, утицај празника (државних и вјерских) итд. У случају да наведени календарски ефекти значајно утичу на посматрану временску серију, потребно је исте отклонити.

Подаци који се упоређују са подацима из претходног мјесеца презентују се и тумаче у **десезонираном** облику. У суштини то значи да се серија рашчлањује на три компоненте: тренд, сезонску и неправилну компоненту. Из серије су уклоњени утицаји различитог броја календарских дана и утицај сезоне.

Календарско и сезонско подешавање врши се у Деметра апликацији (верзија 2.2) методом TRAMO-SEATS на серијама мјесечних података и у складу са смјерницама **ESS** (*European Statistical System*).

Додавањем нових мјесечних опсервација у серији може довести до одређених промјена индекса за претходна раздобља.

4.5.4. Методе подешавања (десезонирања) података

ЕУ регулатива из области краткорочних пословних статистика захтијева да се поред оригиналних (неприлагођених) серија које се шаљу Eurostatу, достављају и календарски прилагођене серије. Сезонско прилагођавање серија није обавезно и спроводи се на добровољној бази, али Eurostat преферира да сезонско прилагођавање изврше националне статистичке институције.

У БиХ се сезонско и календарско прилагођавање врши комбинацијом директне и индиректне методе за ниво ентитета и БиХ, кориштењем Деметра 2.2 апликације. Директна метода подразумијева да се сезонски прилагођавају агрегиране серије, док се индиректном методом

сезонски подешавају компоненте серија, а потом агрегирају на виши ниво. За серије без календарског ефекта, неприлагођене серије се шаљу као да су календарски прилагођене.

Када год је могуће препоручено је да се користи индиректни метод. То значи да се на ентитетском нивоу агрегиране серије састоје од најмање двије друге серије индиректно прилагођене (уколико се дефинисани ниво агрегирања серије састоји од више компоненти). Све остале серије ће бити директно прилагођене будући да се подешавање ради на агрегираном нивоу, а не за поједине компоненте. На нивоу БиХ се сва подешавања врше индиректним методом, сумирајући претходно сезонски и календарски прилагођене серије за ниво ентитета и Брчко дистрикта.

У сљедећој табели приказани су нивои агрегирања података, ради трансмисије Eurostatu, као и кориштене методе прилагођавања:

Ниво агрегирања	Ниво ентитета, Брчко дистрикт	Компоненте индиректне методе	Ниво БиХ	Компоненте индиректне методе
47	индиректни	47.11, 47.19, 47.2, 47.3, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8, 47.9	индиректни	Сума CA/WDA серија ентитета и Брчко дистрикта
47.11	директни		"-"	"-"
47.2	директни		"-"	"-"
47.11+ 47.2	индиректни	47.11, 47.2	"-"	"-"
47.19	директни		"-"	"-"
47.4	директни		"-"	"-"
47.5	директни		"-"	"-"
47.6	директни		"-"	"-"
47.7	директни		"-"	"-"
47.8	директни		"-"	"-"
47.9	директни		"-"	"-"
47.4 + 47.5 + 47.6 + 47.7 + 47.8 + 47.9 + 47.19	индиректни	47.19, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8, 47.9	"-"	"-"
47.73 + 47.74 + 47.75	директни		"-"	"-"
47.51 + 47.71 + 47.72	директни		"-"	"-"
47.43 + 47.52 + 47.54 + 47.59 + 47.63	директни		"-"	"-"
47.41 + 47.42 + 47.53 + 47.61 + 47.62 + 47.64 + 47.65	директни		"-"	"-"
47.3	директни		"-"	"-"
47 - 47.3	индиректни	47.11, 47.19, 47.2, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8, 47.9	"-"	"-"

4.6. Периодичност

Истраживање трговине на мало се спроводи у редовној мјесечној динамици у складу са захтјевима EU-STS регулативе. Резултати истраживања се објављују након истека референтног периода, у складу са унапријед дефинисаним календаром публикација. Рок за доставу података Eurostatu је 30 дана (t+30) од завршетка референтног периода за ниво детаља дефинисан параграфом 3, Анекса Ц, EU-STS регулативе, а за доставу података захтјеваних параграфом 2 је 60 дана (t+60) по завршетку референтног периода.

4.7. Дисеминација података

Резултати истраживања трговине на мало се изражавају у облику индекса или израчунатих стопа раста у редовној мјесечној периодици у форми саопштења за јавност на службеној web страници Агенције за статистику БиХ (www.bhas.ba) и web страницама ентитетских завода (www.fzs.ba, www.rzs.rs.ba). У претходном периоду пракса је била да се подаци прикупљају и дисеминирају у апсолутним вриједностима. Планирано је да расположиви подаци буду доступни и путем online базе података у виду предефинисаних табела са краткорочним показатељима статистике трговине на мало.

4.8. Планиране промјене у методи израчунавања индикатора

У настојању да се, што је могуће више, поједностави процес прикупљања, обраде и публикација података планиране су различите активности. Прије свега развој ИТ платформе која би извјештајним јединицама омогућила електронско попуњавање М КПС ТРГ 01 (CAWI) чиме би се значајно олакшао процес прикупљања података. Такође, планирано је даље унапређење ИТ апликације у дијелу који се односи на контролу и едитовање података, која ће омогућити ефикаснији увид у податке и њихову обраду на нивоу основних варијабли (микро-едитинг), али и изведених података по различитим нивоима агрегације (макро-едитинг). Тиме би се смањио и евентуални број грешака насталих при уносу података, те указало на могуће недоследности при анализи резултата. Поред тога, планирано је да се побољша ажурност СПР-а, као и квалитет записа, посебно у сљедећим сегментима: шифра главне дјелатности предузећа и информације о секундарној дјелатности, ажурности расположивих података, укључивање података о предузетницима итд.

Заједнички циљ статистичких институција у БиХ јесте да се испуне и остали захтјеви Eurostata како би БиХ постала равноправном чланицом европског статистичког система.

4.9. Ревизија података

Саопштења трговине на мало која се објављују у мјесечној периодици садрже прелиминарне податке који се односе на претходни мјесец. Прва редовна ревизија података подразумева да се при публикацији података за наредни мјесец ревидирају објављени подаци за претходни мјесец (t-1) у складу са информацијама достављеним од стране извјештајне јединице, те је могуће да се подаци објављени након ревизије разликују од раније објављених,

прелиминарних података. У саопштењу је јасно назначено о којим се подацима ради, тако да корисници статистичких података могу правилно да их тумаче.

Друга редовна ревизија претходно публикованих података је годишња ревизија, која обухвата све настале промјене података достављене након прве ревизије, како би се обезбиједила тачност објављених података.

Уколико се уводе нови статистички стандарди и концепти, врше измјене у методологији истраживања које значајно утичу на квалитет добивених резултата неопходно је извршити ревизију података. Тиме се обезбјеђује досљедност и упоредивост података ранијих историјских серија и нових серија података заснованих на примјени нових стандарда и методологије. О наведеним измјенама података и разлозима корисници ће бити обавијештени на прикладан и транспарентан начин у редовним мјесечним саопштењима и другим публикацијама за јавност као и на web страницама Агенције и ентитетских завода.

4.10. Заштита података

Индивидуални подаци представљају пословну тајну и користе се искључиво у статистичке сврхе. Приликом обављања својих задатака статистичке институције у БиХ дјелују у складу са сљедећим законским регулативама:

- Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 26/04 и 42/04);
- Закон о заштити личних података Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 32/01);
- Закон о статистици Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број 63/03 и 9/09);
- Закон о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број 32/01);
- Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03);
- Закон о слободи приступа информацијама у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 20/01).

Наведена законска регулатива у БиХ је усаглашена у погледу заштите повјерљивих података. У наставку су наведени чланови Закона о статистици БиХ који третирају ову област:

Члан 19.

Повјерљиви подаци прикупљени у статистичке сврхе не смију се користити у друге сврхе, осим ако то није прописано другачије овим законом.

Члан 23.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени у сврху израде статистичких података Босне и Херцеговине сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати статистичке јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

- Статистичка јединица се непосредно идентификује путем назива и адресе, односно путем званично додијељеног или општепознатог идентификационог броја.
- Посредна идентификација је могућност утврђивања идентитета статистичке јединице путем дедукције на основу података који нису наведени у ставу 2. овог члана. Како би се утврдило да ли се статистичка јединица може посредно идентификовати, узео се у обзир све мјере које се на разуман начин могу користити да би се идентификовала поменута статистичка јединица.

Члан 26.

Статистички подаци Босне и Херцеговине се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије прећи 85%.

4.11. Међународна упоредивост података

Захваљујући усаглашености дефиниција основних СТС варијабли и кориштене методологије са захтјевима Eurostata, из области краткорочних пословних индикатора, омогућена је упоредивост података са подацима земаља ЕУ. Примјеном нове класификације дјелатности КД БиХ 2010 процес усаглашавања је настављен, али се и даље поштивају националне потребе и ограничења настала приликом прикупљања, обраде и објављивања података. Планирана је редовна мјесечна трансмисија резултата истраживања трговине на мало Eurostatu од 2014. године.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Образац М КПС ТРГ 01⁷

BOSNA I HERCEGOVINA
AGENCIJA ZA STATISTIKU
BOSNE I HERCEGOVINE
PODRUŽNICA/EKSPOZITURA BRČKO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ЕКСПОЗИТУРА БРЧКО

Образац М КПС ТРГ 01

Закон о Статистици БиХ
"Сл. гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04

76100 BRČKO MIROSLAVA KRLEŽE BR. 1 Tel/Fax: +387 49 231 771, 231 770, 218 952 e-mail: statbd@bdcentral.net
76100 БРЧКО МИРОСЛАВА КРЛЕЖЕ БР. 1 Тел/Факс: +387 49 231 771, 231 770, 218 952 e-mail: statbd@bdcentral.net

МЈЕСЕЧНИ ИЗВЈЕШТАЈ ТРГОВИНЕ НА МАЛО

за мјесец _____ 2014.

Обавеза подношења извјештаја заснива се на члану 8., параграф 2., е) Закона о статистици БиХ "Службени гласник БиХ", бр. 26/04 и 42/04. Одбијање давања података, давање непотпуних и нетачних података или недавање података у прописаном садржају и року повлачи казнене одредбе из чл. 31. и 32. наведеног Закона. Обавеза статистичких институција за заштиту достављених повјерљивих података заснива се на члану 19., став 3. и став 6. истог Закона. Податке прикупљене у статистичке сврхе, статистичке институције не смију користити за друге намјене и објављивати као појединачне.

ПОДАЦИ О ПРЕДУЗЕЋУ ЗА КОЈЕ СЕ ПОДНОСИ ИЗВЈЕШТАЈ

- 1.) Назив предузећа _____
- 2.) Идентификациони број предузећа _____
- 3.) Адреса _____ Телефон _____
- 4.) Дјелатност по КД БиХ 2010. _____

(шифра општине)

(шифра дјелатности)

Молимо да прије попуњавања извјештаја прочитате Упутство

Табела 1. Подаци о промету и ПДВ-у

С1	Извјештајни мјесец	Укупна вриједност без ПДВ-а у КМ	Износ ПДВ-а у КМ
1	Промет у трговина на мало ¹⁾		
2	од тога остварено: (дио ставке 1.)	у Федерацији БиХ	
3		у Републици Српској	
4	Промет од осталих дјелатности		

¹⁾ у табели 2 означите са "x" ону групу производа трговине на мало од које је предузеће остварило највећи удио промета у извјештајном мјесецу

Рок за доставу овог извјештаја у Подружницу/Експозитуру Брчко: 10. у мјесецу

УКОЛИКО НЕ РАСПОЛАЖЕТЕ ЕГЗАКТНИМ КЊИГОВОДСТВЕНИМ РОДАСИМА, МОЛИМО ДА ДАТЕ НАЈБОЉУ МОГУЋУ ПРОЦЈЕНУ

Простор за коментар (молимо наведите објашњење за сва већа одступања у подацима у односу на претходно извјештавање):

Извјештај попунио:

(уписати име и презиме)

Датум: _____

Тел./Факс: _____

М.П.

Извјештај одобрило одговорно лице: _____

Е-mail: _____

⁷ Образац РЗСРС садржи поље о оствареном промету у предизвјештајном мјесецу у Табели 1. и не садржи Табелу 2. Остварени промет по групама производа у трговини на мало.

Табела 2. Остварени промет по групама производа у трговини на мало

Означите са "х" ону групу производа трговине на мало од које је предузеће остварило највећи удио промета у извјештајном мјесецу:

☐ 11 Неспецијализоване продавнице претежно прехранбеним производима	☐ 63 Музички и видео записи
☐ 19 Остала трговина на мало у неспец. продавницама	☐ 64 Спортска опрема, опрема за риболов и камповање
☐ 21 Воће и поврће	☐ 65 Игре и играчке
☐ 22 Месо и месни производи	☐ 71 Одјевни предмети
☐ 23 Рибе, морски плодови и њихови производи	☐ 72 Обућа и кожни производи
☐ 24 Хљеб, пециво, тјестенине и слаткиши	☐ 73 Фармацеутски производи
☐ 25 Алкохолна и безалкохолна пића	☐ 74 Медицински препарати и ортопедска помагала
☐ 26 Дувански производи	☐ 75 Парфем, козметички и тоалетни производи
☐ 29 Остали прехранбени производи у спец. продавницама	☐ 76 Цвијеће, саднице, сјемење, ђубриво кућни љубимци и храна за кућне љубимце
☐ 30 Моторна горива и мазива	☐ 77 Часовници и накит
☐ 41 Рачунари, периферне јединице и софтвер	☐ 78 Остала трговина на мало новом робом у специјализованим продавницама
☐ 42 Телекомуникациона опрема	☐ 79 Трг. на мало коришћеном робом у спец. продавницама
☐ 43 Аудио и видеоопрема	☐ 81 Трговина на мало на штандовима и пијацама храном, пићима и дуванским производима
☐ 51 Текстил	☐ 82 Трговина на мало на штандовима и пијацама текстилом, одјећом и обућом
☐ 52 Метална роба, боје, стакло и остали грађевински мат.	☐ 89 Трговина на мало на штандовима и пијацама осталом робом
☐ 53 Теписи, ћилими, зидне и подне облоге	☐ 91 Трговина на мало путем поште, каталога, интернета и ТВ
☐ 54 Електрични апарати за домаћинство	☐ 99 Остала трговина на мало изван продавница, штандова и пијаца
☐ 59 Намјештај, расвјета и остали производи за домаћинство	
☐ 61 Књиге	
☐ 62 Новине, часописи, папирна роба и писаћи прибор	

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ИЗВЈЕШТАЈА М КПС ТРГ 01

Мјесечно истраживање трговине на мало спроводи се на основу Закона о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 26/04 и 42/04).

Извјештај су дужна доставити сва изабрана предузећа која су према главној дјелатности регистрована у дјелатност трговине на мало (област 47 - КД БиХ 2010), те предузећа која су према главној дјелатности разврстана у друге дјелатности, али обављају и дјелатност трговине на мало. Предузетници нису обухваћени овим истраживањем. Сви бројчани подаци се уписују као цијели бројеви, без децимала у КМ.

У табели 1. податке приказати за ниво предузећа и то за извјештајни мјесец.

Промет од трговине на мало (без ПДВ-а) – обухвата вриједност свих роба продатих становништву за личну употребу или за употребу у домаћинству у посматраном периоду. Уколико предузеће има пословне јединице на територији Федерације БиХ или Републике Српске потребно је да поред укупног промета за ниво предузећа посебно искажете податке који се односе на пословне јединице у ентитетима.

Промет од осталих дјелатности – обухвата вриједност свих осталих продатих производа и услуга на тржишту (трговина на велико, посредовање у трговини на велико, угоститељство, транспорт и остале дјелатности). Овај податак испуњавају само предузећа који су према главној дјелатности регистрирани у дјелатностима трговине на мало (област 47 - КД БиХ 2010). Пословни субјекти који су према главној дјелатности регистровани изван дјелатности трговине на мало приказују само промет од трговине на мало. **ПДВ** обухвата порез на додану вриједност који је обрачунат купцу.

Прилог 2. Извод из Класификације дјелатности-КД БиХ 2010 (област 47)

Ознака Code	Дјелатност КД БиХ 2010
47	Трговина на мало искључујући моторна возила и мотоцикле
47.11	Трговина на мало храном, пићем и дуванским производима у неспецијализованим продавницама
47.19	Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама
47.2	Трговина на мало храном, пићем и дуванским производима у с. п.
47.21	Трговина на мало воћем и поврћем у специјализованим продавницама
47.22	Трговина на мало месом и месним производима у специјализованим продавницама
47.23	Трговина на мало рибом, љускарима и мекушцима у специјализованим продавницама
47.24	Трговина на мало хљебом, производима од брашна, колачима и слаткишима у специјализованим продавницама
47.25	Трговина на мало пићима у специјализованим продавницама
47.26	Трговина на мало дуванским производима у специјализованим продавницама
47.29	Трговина на мало прехранбеним производима у специјализованим продавницама
47.3	Трговина на мало моторним горивима у специјализованим продавницама
47.30	Трговина на мало моторним горивима у специјализованим продавницама
47.4	Трговина на мало информацијско-комуникацијском опремом у специјализованим продавницама
47.41	Трговина на мало рачунарима, периферним јединицама и софтвером у специјализованим продавницама
47.42	Трговина на мало телекомуникацијском опремом у специјализованим продавницама
47.43	Трговина на мало аудио и видеоопремом у специјализованим продавницама
47.5	Трговина на мало осталом опремом за домаћинство у специјализованим продавницама
47.51	Трговина на мало текстилом у специјализованим продавницама
47.52	Трговина на мало металном робом, бојама и стаклом у специјализованим продавницама
47.53	Трговина на мало теписима, зидним и подним облогама у специјализованим продавницама
47.54	Трговина на мало електричним апаратима за домаћинство у специјализованим продавницама
47.59	Трговина на мало намјештајем, опремом за расвјету и осталим производима за домаћинство у специјализованим продавницама

47.6	Трговина на мало производима за културу и рекреацију у специјализованим продавницама
47.61	Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама
47.62	Трговина на мало новинама, папирном робом и писаћим прибором у специјализованим продавницама
47.63	Трговина на мало музичким и видеозаписима у специјализованим продавницама
47.64	Трговина на мало спортском опремом у специјализованим продавницама
47.65	Трговина на мало играма и играчкама у специјализованим продавницама
47.7	Трговина на мало осталом робом у специјализованим продавницама
47.71	Трговина на мало одјећом у специјализованим продавницама
47.72	Трговина на мало обућом и производима од коже у специјализованим продавницама
47.73	Апотеке
47.74	Трговина на мало медицинским препаратима и ортопедским помагалима у специјализованим продавницама
47.75	Трговина на мало козметичким и тоалетним производима у специјализованим продавницама
47.76	Трговина на мало цвијећем, садницама, сјеменењем, гнојивом, кућним љубимцима и храном за кућне љубимце у специјализованим продавницама
47.77	Трговина на мало часовницима и накитом у специјализованим продавницама
47.78	Трговина на мало новом робом у специјализованим продавницама
47.79	Трговина на мало кориштеном робом у специјализованим продавницама
47.8	Трговина на мало на штандовима и пијацама
47.81	Трговина на мало храном, пићем и дуванским производима на штандовима и пијацама
47.82	Трговина на мало текстилом, одјећом и обућом на штандовима и пијацама
47.9	Трговина на мало изван продавница, штандова и пијаца
47.91	Трговина на мало путем поште или интернета
47.99	Остала трговина на мало изван продавница, штандова и пијаца

Прилог 3. Превод Анекса Ц (Трговина на мало) Уредбе Савјета (ЕУ) о краткорочним пословним статистикама бр. 1165/98

**АНЕКС Ц
 ТРГОВИНА НА МАЛО**

(а) Подручје примјене

Овај прилог се односи на дјелатности наведене у области 47 NACE-a Rev. 2

(б) Јединица посматрања

1. Јединица посматрања за све варијабле у овом Анексу је предузеће.
2. О употреби осталих јединица посматрања може одлучити Комисија. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, биће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).

(в) Попис варијабли

Статистике у овом Анексу обухватају сљедеће варијабле:

Варијабла	Назив
120	Промет
210	Број запослених
220	Радни часови
230	Бруто плате и накнаде
330	Дефлатор продаје

1. Умјесто дефлатора продаје (бр. 330) могу се користити информације о обиму продаје (бр. 123).
2. Почевши од првог извјештајног раздобља, информације о запосленим лицима (бр. 210) се процјењују према броју запосленика (бр. 211). Та процјена се допушта за период од пет година од датума ступања на снагу ове Уредбе. Овај период се може продужити за највише пет сљедећих година, осим ако Комисија не одлучи другачије. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, биће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).
3. Државе чланице спроводе студије које успоставља и покреће Комисија након савјетовања са државама чланицама. Узимајући у обзир користи од прикупљања података у односу на трошкове прикупљања и терет који то прикупљање представља извјештајним јединицама, студије се спроводе како би се:
 - а) процијенила изведивост доставе кварталне варијабле која се односи на часове рада (бр. 220) за Трговину на мало,
 - б) процијенила изведивост доставе кварталне варијабле која се односи на бруто плате и наднице (бр. 230) за Трговину на мало,
 - в) утврдила прикладна методологија за прикупљање података и израчунавање индекса.

Државе чланице Комисији подносе извјештаје о резултатима спроведених студија најкасније до 11. августа 2007.

Комисија ће најкасније до 11. августа 2008. одлучити да ли ће се позвати на члан 17. тачку (б) и од базне године 2010. укључити варијаблу која се односи на часове рада (бр. 220) и варијаблу која се односи на бруто плате и накнаде (бр. 230). Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, биће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).

(г) Облик

1. Све варијабле се достављају у неприлагођеном облику, ако су на располагању.
2. Варијабла промет (бр. 120) и варијабла обим продаје (бр. 123) такође се достављају у календарски прилагођеној форми. Уколико и друге варијабле показују календарске ефекте, државе чланице могу и те варијабле доставити у календарски прилагођеној форми. Попис варијабли које се достављају у календарски прилагођеној форми може бити измијењен од стране Комисије. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, биће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).
3. Државе чланице могу додатно доставити десезониране варијабле, те у облику тренд индекса. Само ако државе чланице не доставе податке у овим облицима, Eurostat може произвести десезониране серије и серије тренд-индекса за ове варијабле.
4. Све варијабле достављају се у облику индекса или као апсолутне вриједности.

(д) Извјештајни период

Примијениће се сљедећи извјештајни период:

Варијабла	Извјештајни период
120	мјесец
210	квартал
220	квартал
230	квартал
330	мјесец

(ђ) Ниво рашчлањености

1. Варијабла промет (бр. 120) и варијабле дефлатор продаје/обим продаје (бр. 330/123) достављају се у складу са нивоима рашчлањености података утврђеним ставовима 2., 3. и 4. Варијабла која се односи на број запослених лица (број 210) доставља се у складу са нивоом рашчлањености података утврђеним ставом 4. Варијабла радних часова (бр. 220) и варијабла бруто плате и накнаде (бр. 230) се достављају на нивоу области 47 NACE Rev.2.

2. Детаљни ниво прегруписаних разреда и грана из NACE-a Rev. 2:
 - разред 47.11,
 - разред 47.19,
 - грана 47.2,
 - грана 47.3,
 - збир разреда (47.73, 47.74 и 47.75),
 - збир разреда (47.51, 47.71 и 47.72),
 - збир разреда (47.43, 47.52, 47.54, 47.59 и 47.63),
 - збир разреда (47.41, 47.42, 47.53, 47.61, 47.62, 47.64, 47.65, 47.76, 47.77 и 47.78),
 - разред 47.91.
3. Агрегирани нивои прегруписања разреда и грана из NACE-a Rev. 2:
 - збир разреда и грана (47.11 и 47.2),
 - збир разреда и грана (47.19, 47.4, 47.5, 47.6, 47.7, 47.8 и 47.9),
 - област 47,
 - област 47, осим 47.3.
4. Област 47
 - област 47, осим 47.3.
5. Државе чланице, чији укупни приход у области 47 класификације NACE Rev. 2 у датој базној години чини мање од 1% укупне вриједности Европске заједнице, морају доставити само варијаблу промета (бр. 120) и варијабле за дефлатор продаје/обим продаје (бр. 330/123) у складу са нивоима рашчлањености података који су утврђени ставом 3.

(е) Рокови за доставу података

1. Варијабле промета (бр. 120) и дефлатор продаје/обим продаје (бр. 330/123) достављају се у року од два мјесеца за нивое рашчлањености који су утврђени у ставу 2. у наслову (ђ) овог Анекса. За државе чланице, чији укупни приход у области 47 NACE-a Rev. 2 у датој базној години чини мање од 3% укупне вриједности Европске заједнице, рок за доставу података може се продужити за 15 дана.
2. Варијабле промета (бр. 120) и дефлатора продаје/обима продаје (бр. 330/123) достављају се у року од једног мјесеца за ниво рашчлањености који је утврђен у ставу 3. у наслову (ђ) овог Анекса. Државе чланице могу судјеловати у варијабли за промет и варијаблама за дефлатор продаје/обим продаје (бр. 120 и 330/123) у складу са расподјелом у европском плану узорковања, како је утврђено тачком (д) првог подстава члана 4. став 2. Услови расподјеле утврђује Комисија. Ове мјере, осмишљене да допуне несуштинске елементе ове Уредбе, биће усвојене у складу са регулаторним поступком наведеним у члану 18(3).
3. Варијабла која се односи на број запослених лица (бр. 210) доставља се у року од два мјесеца по завршетку извјештајног раздобља. За државе чланице, чији укупни приход у области 47 NACE-a Rev. 2 у датој базној години чини мање од 3% укупне вриједности Европске заједнице, тај се рок може продужити за 15 дана.

Варијабла радних часова (бр. 220) и варијабла бруто плате и накнаде (бр. 230) се доставља у року од три мјесеца по завршетку извјештајног периода.

(ж) Пилот студије

Приоритети пилот-студија су сљедећи:

1. обезбјеђење детаљнијег рашчлањивања по дјелатностима,
2. прикупљање информација о броју запосленик,
3. употреба јединице према врсти дјелатности као јединице посматрања,
4. прикупљање краткорочних информација о стварању (рођењу) и нестајању (смрти) предузећа.

(з) Прва извјештајна година

Први извјештајни период за који се требају доставити све варијабле јесте јануар 1998. за мјесечне податке, те први квартал 1998. за кварталне податке.

Први извјештајни период за све варијабле које се требају доставити према NACE Rev. 2 јест јануар 2009. за мјесечне податке, те први квартал 2009. за кварталне податке.

Први извјештајни период за варијаблу радни часови (бр. 220) и варијаблу бруто плате и накнаде (бр. 230) није касније од првог квартала 2010., али уз ефекте увођења базне године 2010. у 2013. години.

(и) Прелазни период

1. У складу са поступком из члана 18. за варијаблу број запослених лица (бр. 210) допушта се прелазни период од највише три године. Прелазни период може се продужити на сљедеће двије године у складу са поступком из члана 18.
2. У складу са поступком из члана 18. за варијаблу промета (бр. 120) на нивоу детаља из става 3. подручја F допушта се прелазни период од највише двије године.
3. У складу са поступком из члана 18. за варијаблу промета (бр. 120) на нивоу детаља из ставова 2. и 4. подручја F, те за варијаблу дефлатора продаје/обима продаје (бр. 330/123) допушта се прелазни период од највише пет година након што ова Уредба ступи на снагу.
4. У складу са поступком предвиђеним чланом 18. за промјену рокова за доставу података за варијаблу бр. 210 може се утврдити прелазни период најкасније до 11. августа 2006. године.